

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอนแนะ

เนื่องจากในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการขยายการลงทุนด้านอุตสาหกรรมที่อาศัยเทคโนโลยีในอัตราที่สูงมาก ทำให้ความต้องการกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะกำลังคนด้านวิศวกรรมศาสตร์เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนวิศวกรในตลาดแรงงานอย่างรุนแรง และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มความรุนแรงต่อไปในอนาคต รัฐจึงได้มีนโยบายให้สถาบันการศึกษาขยายการรับนักศึกษาเพิ่มขึ้น โดยการกำกับของทบวงมหาวิทยาลัย จัดดำเนินโครงการเร่งรัดการผลิตบัณฑิตทางด้านวิศวกรรมศาสตร์และปิโตรเคมี ซึ่งรัฐต้องจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากงบประมาณของรัฐมีจำกัด และส่วนใหญ่การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ผ่านมา รัฐจะเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเกือบทั้งหมด ผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการลงทุนทางการศึกษาได้รับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาน้อยมาก ฉะนั้นเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของรัฐที่มีอยู่อย่างจำกัด ในการจัดการศึกษาโครงการพิเศษดังกล่าว ซึ่งโดยหลักการจะให้ผู้เรียนเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในรูปของค่าธรรมเนียม หรือค่าบำรุงการศึกษาเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงได้ทำการวิเคราะห์ถึงภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของผู้เข้าศึกษาในโครงการพิเศษนี้ ซึ่งยังไม่มีใครได้ทำการศึกษามาก่อน ซึ่งแสดงถึงสัดส่วนการแบ่งรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระหว่างรัฐ และผู้เรียน โดยเฉพาะเมื่อนพิจารณาเปรียบเทียบกับการจัดการศึกษาในภาคปกติ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหลักการของการให้ผู้เข้าศึกษาในโครงการพิเศษ รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นดังกล่าวนั้น ประเด็นที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าก็คือ ผู้เข้าศึกษาในโครงการมาจากครอบครัวที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ในระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไป เมื่อต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่สูงขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้เข้าศึกษาในการจัดการศึกษาภาคปกติ ซึ่งได้รับการอุดหนุนจากรัฐค่อนข้างมากในการลงทุนด้านการศึกษา และจากการทำให้ผู้เรียนรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว อาจจะมีผลกระทบต่อผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับต่ำ ทำให้ต้องสูญเสียโอกาสที่จะ

ศึกษาในโครงการพิเศษ ซึ่งให้ผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษาที่สูงไปได้ ดังนั้น จึงได้ทำการศึกษาดูว่าผู้เข้าศึกษาในโครงการพิเศษนี้ มีแหล่งที่มาของเงินทุนเพื่อการศึกษาสนับสนุนจากที่ใดบ้าง โดยเฉพาะผู้ที่อาจมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพื่อสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นพื้นฐาน ในการกำหนดนโยบายการจัดการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการลงทุนทางการศึกษา โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปรับค่าเล่าเรียนในการจัดการศึกษาภาคปกติ และเนื่องจากการที่เป็นโครงการใหม่ ขั้นตอนและรูปแบบในการจัดการศึกษาจึงอาจสร้างปัญหาและผลกระทบต่อสถาบันการศึกษา การศึกษานี้จึงได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหา และผลกระทบของโครงการที่มีต่อการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงในการจัดการศึกษาโครงการพิเศษ หรือการจัดการศึกษาในลักษณะเดียวกันนี้ต่อไป ได้ โดยได้กำหนดให้ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาโครงการพิเศษดังกล่าว เป็นกรณีศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลค่าใช้จ่ายสถาบัน ที่ได้จากเงินงบประมาณแผ่นดินและเงินทอนคณะ จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในโครงการเร่งรัดฯ และในภาคปกติ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งผู้ตอบแบบสอบถาม คือผู้เข้าศึกษาในโครงการ และภาคปกติ ในเรื่องค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิต เพื่อวิเคราะห์การระดมค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในรูปของสัดส่วนร้อยละ และข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้แก่ จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว จำนวนสมาชิกที่กำลังศึกษา จำนวนสมาชิกที่ทำงาน ภูมิสำเนาเดิม ลักษณะที่นักอาศัย การศึกษาของบิดามารดา รายได้ของบิดามารดา / รายได้รวมของครอบครัว อาชีพและสถานภาพการทำงานของบิดาและมารดา รวมทั้งปัญหาและผลกระทบของโครงการที่มีต่อสถาบันการศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการโครงการ ตลอดจนอาจารย์ / ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโครงการ

สรุปผลการศึกษา

การระดมค่าใช้จ่ายทางการศึกษา จากการศึกษา พบว่า ผู้เข้าศึกษาในโครงการเร่งรัดฯ และรัฐจะรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ผู้เรียนจะรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาประมาณร้อยละ 45 และรัฐรับภาระค่าใช้จ่ายประมาณร้อยละ 55 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด โดยเฉพาะในส่วนของงบดำเนินการที่ใช้ในการจัดการศึกษาเกือบครึ่งหนึ่งมาจากเงินทอนคณะ ที่ได้จากการเก็บค่าเล่าเรียนเกือบทั้งหมด โดยผู้เรียนเสียค่าเล่าเรียน

ประมาณร้อยละ 38 ของค่าใช้จ่ายของรัฐ หรือร้อยละ 40 ของงบดำเนินการ ในขณะที่การจัดการศึกษาในภาคปกติ รัฐจะรับภาระค่าใช้จ่ายถึงร้อยละ 75 และผู้เรียนจะรับภาระค่าใช้จ่ายประมาณร้อยละ 25 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ซึ่งพบว่า ผู้เรียนรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาน้อยมาก ส่วนใหญ่รัฐจะเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเกือบทั้งหมด โดยเฉพาะในส่วนของงบดำเนินการที่ใช้ในการจัดการศึกษาจะมาจากเงินงบประมาณแผ่นดินไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ของงบดำเนินการรวม ผู้เรียนจะเสียค่าเล่าเรียนเพียงร้อยละ 5 ของงบดำเนินการ เท่านั้น

ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม จากการศึกษา พบว่า ผู้เข้าศึกษาในโครงการเร่งรัดฯ และในภาคปกติ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่ใกล้เคียงกัน ประกอบอาชีพด้านธุรกิจ-การค้า หรือการบริหารจัดการ และอาชีพด้านวิชาการหรือวิชาชีพ ซึ่งเป็นอาชีพที่มีรายได้ดีกว่าอาชีพอื่น ๆ โดยพบว่าผู้เข้าศึกษาในโครงการเร่งรัดฯ มีรายได้รวมของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน 72,475 บาท ซึ่งมากกว่าผู้เข้าศึกษาในภาคปกติ (รายได้รวมของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน 62,573 บาท) แต่ก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น (คิดเป็นประมาณร้อยละ 15 ของรายได้รวมของครอบครัวผู้เข้าศึกษาในภาคปกติโดยเฉลี่ย) และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประชากรโดยทั่วไปแล้ว ทั้งผู้เข้าศึกษาในโครงการ และในภาคปกติ ต่างก็มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง และดีกว่าประชากรโดยทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจาก ประชากรโดยทั่วไป (ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ.2535) และประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพมหานคร ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7,062 บาท และ 15,951 บาท ตามลำดับ เท่านั้น และเมื่อเปรียบเทียบค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การศึกษา กับ รายได้ของบิดามารดาแล้ว พบว่า ผู้เรียนในโครงการเร่งรัดฯ และในภาคปกติเสียค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การศึกษาน้อยมาก เพียงร้อยละ 5.09 และ 0.9 ของรายได้ของบิดามารดาเฉลี่ยต่อปี ตามลำดับ เท่านั้น โดยเฉพาะผู้เข้าศึกษาในภาคปกติจะเสียค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การศึกษาน้อยกว่าผู้เข้าศึกษาในโครงการเร่งรัดฯ มาก ทั้ง ๆ ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดีเช่นเดียวกัน

แหล่งที่มาของเงินทุนเพื่อการศึกษา จากการสำรวจ สามารถสรุปแหล่งที่มาของเงินทุนที่ผู้เรียนใช้ในการศึกษาได้ 3 แหล่ง คือ

1. แหล่งเงินทุนจากภายในครอบครัว ได้จาก บิดาและ/หรือมารดา พี่น้อง และญาติ

2. แหล่งเงินทุนจากภายนอกครอบครัว ได้จาก ผู้ปกครอง/ผู้อุปการะที่มีฐานะดีมีเงิน
เงินทุนการศึกษา และรายได้จากการทำงาน

3. แหล่งเงินทุนจากภายในและภายนอกครอบครัวร่วมกัน ได้จาก แหล่งเงินทุนภายใน
ในครอบครัวร่วมกับเงินทุนการศึกษา แหล่งเงินทุนภายในครอบครัวร่วมกับรายได้จากการทำงาน
และแหล่งเงินทุนภายในครอบครัวร่วมกับเงินทุนการศึกษาและรายได้จากการทำงาน

โดยผู้ใช้แหล่งเงินทุนภายในครอบครัวอย่างเดียวนั้นมีจำนวนถึงร้อยละ 82.4 และร้อยละ
84.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในโครงการ และในภาคปกติ ตามลำดับ และมีผู้ใช้แหล่ง
เงินทุนภายในและมีแหล่งเงินทุนจากภายนอกมาสนับสนุนด้วยประมาณร้อยละ 12.2 และ 10.1
ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในโครงการ และในภาคปกติ ตามลำดับ

และพบว่าผู้ใช้แหล่งเงินทุนภายใน และมีแหล่งเงินทุนจากภายนอกมาสนับสนุน
ด้านการเงินด้วย จะเป็นผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีระดับรายได้ต่ำกว่ารายได้โดยเฉลี่ยของกลุ่มตัว
อย่างทั้งหมด สำหรับผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีระดับรายได้มากกว่า หรือเท่ากับรายได้โดยเฉลี่ย
ของกลุ่มตัวอย่างนั้น ๆ จะใช้แหล่งเงินทุนจากภายในครอบครัวเพียงแหล่งเดียว ไม่ต้องอาศัย
แหล่งเงินทุนจากภายนอกมาช่วยสนับสนุน

แหล่งเงินทุนนอกที่มาสับสนุนด้านการเงิน จากการสำรวจ พบว่า ผู้ที่มาจาก
จากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่ารายได้โดยเฉลี่ยของกลุ่ม จะอาศัยแหล่งเงินทุนจากภายในครอบครัว
และมีแหล่งเงินทุนจากภายนอกมาสนับสนุนร่วมด้วย ได้แก่ เงินทุนการศึกษา และรายได้จาก
การทำงาน โดยพบว่า เงินทุนการศึกษาที่มาสสนับสนุนแก่ผู้เรียนในโครงการ ส่วนใหญ่ได้รับจาก
คณะกรรมการศาสตร์ สำหรับในภาคปกติ พบว่า จะได้รับจากคณะกรรมการศาสตร์ จาก
มหาวิทยาลัย และจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การไฟฟ้านครหลวง การรถไฟแห่งประเทศไทย
 เป็นต้น

สำหรับแหล่งเงินทุนนอกที่ได้จากการทำงาน พบว่า ได้มาจากการรับจ้างสอนพิเศษ
และเป็นผู้ช่วยวิจัย โดยจะใช้เวลาในการทำงานโดยการเรียนไปด้วยและทำงานไปด้วย ในช่วง
วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือในวันที่ไม่มีการเรียน ในช่วงปิดเทอม หรือรับทำงานเป็น job

ซึ่งสาเหตุที่ผู้เข้าศึกษาต้องทำงานพิเศษ พบว่า สาเหตุด้านฐานะทางเศรษฐกิจการ
เงินของครอบครัวไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนต้องทำงานพิเศษ แต่เนื่องจากตัวผู้เรียนต้องการมี
รายได้เป็นของตนเอง เพื่อหาประสบการณ์ และเพื่อเป็นการฝึกงาน โดยส่วนใหญ่จะนำเงิน

รายได้ที่ได้จากการทำงานพิเศษนี้ ไปใช้จ่ายเกี่ยวกับ ค่าตำราเรียน ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าอาหาร และค่าเสื้อผ้า ไม่พบว่ามีการนำเงินที่ได้จากการทำงานไปใช้จ่ายในเรื่องของค่าเล่าเรียนแต่อย่างใด

รูปแบบของการจัดการศึกษาในโครงการพิเศษ จากการศึกษา และจากการสัมภาษณ์ พบว่า การจัดการศึกษาในโครงการเร่งรัดฯ ด้านการเรียนการสอน จะใช้อาจารย์ หลักสูตร และการประเมินผลการเรียนเช่นเดียวกับนิสิตในภาคปกติ ใช้อาคารเรียนเดียวกัน แต่ต่างกันที่ เวลาในการใช้งานเท่านั้น สำหรับในด้านค่าใช้จ่าย /งบประมาณ พบว่า งบประมาณในโครงการเร่งรัดฯ เป็นงบประมาณในการจัดการศึกษาในโครงการโดยเฉพาะ และมีการแบ่งจ่ายให้แก่คณะอื่นที่นิสิตลงทะเบียนเรียนด้วย ซึ่งจะคิดค่าใช้จ่ายต่อหน่วยกิตรวมเท่ากับหมดทุกคณะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

ปัญหาในการจัดการศึกษา พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ จะเกี่ยวกับอาจารย์ บุคลากร เจ้าหน้าที่ ที่ต้องทำงานหนักมากขึ้น และบางวิชามีอาจารย์ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังพบว่ามี ความจำกัดในเรื่องของการใช้สถานที่ อาคารเรียน ห้องเรียน อุปกรณ์การสอน และครุภัณฑ์ มีไม่เพียงพอในบางรายวิชาที่ต้องเรียนร่วมกับนิสิตในภาคปกติ ทั้งนี้เนื่องจากต้องการควบคุมคุณภาพของนิสิต จึงต้องใช้อาจารย์ผู้สอนคนเดียวกับที่สอนนิสิตในภาคปกติ แต่ก็ยังพบว่า นิสิตในโครงการเร่งรัดฯ มีการรับรู้ได้น้อยกว่านิสิตในภาคปกติ ซึ่งจะเห็นได้จากเกรดเฉลี่ยของนิสิต ในโครงการจะต่ำกว่านิสิตในภาคปกติ ทั้งนี้เนื่องจากนิสิตในโครงการมีพื้นฐานทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่เท่ากับนิสิตภาคปกติ ทำให้คะแนนสอบเข้าระหว่างนิสิตโครงการเร่งรัดฯ และนิสิตภาคปกติมีการกระจายช่วงกว้างเกินไป ไม่ใช่กลุ่มเดียวกัน จึงทำให้มีความแตกต่างระหว่างนิสิตภาคปกติ และนิสิตในโครงการเร่งรัดฯ

ผลกระทบของโครงการที่มีต่อการจัดการศึกษา พบว่า การจัดการศึกษาในโครงการเร่งรัดฯ นี้ มีผลกระทบ ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 2 ด้านคือ ผลกระทบในด้านดี พบว่า การจัดการศึกษาโครงการเร่งรัดฯ เป็นการให้ทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ ต่างกัน ต่างเวลา ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้สามารถรับนิสิตได้มากขึ้น สนองตอบนโยบายของรัฐบาลได้ และสามารถที่จะของบประมาณในเรื่องค่าครุภัณฑ์ ได้ทันที มีการใช้จ่ายเงินทุนคณะมากขึ้น สำหรับผล

กระทบที่เป็นผลเสียนั้น พบว่า เมื่อมีการจัดการศึกษาโครงการนี้ขึ้นมา อาจารย์ เจ้าหน้าที่ ต้องทำงานมากขึ้น ก่อให้เกิดความล่าช้าในการทำงานเป็นผลเสียแก่ตัวอาจารย์ ผลเสียที่เกิดกับการใช้อาคาร อุปกรณ์การสอน และครุภัณฑ์ เมื่อมีการใช้งานมากขึ้น ทำให้อายุการใช้งานสั้นลง และเสื่อมเร็วกว่าปกติ นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดความยุ่งยากในเรื่องของการจัดสถานที่สอน และสถานที่สอบ ห้องเรียนมีความแออัดจนเกินไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ด้านการปรับค่าเล่าเรียนในการจัดการศึกษาภาคปกติ

จากการศึกษาที่ผ่านมา การจัดการศึกษาในภาคปกติในระดับอุดมศึกษา รัฐจะเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเกือบทั้งหมด ในขณะที่ผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการลงทุนทางการศึกษาในอัตราที่สูงกว่าสังคมได้รับ กลับรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ในรูปของค่าเล่าเรียนหรือค่าธรรมเนียมการศึกษาไม่มากนัก เป็นการแสดงถึงสัดส่วนที่มีความไม่เหมาะสมในการลงทุนทางการศึกษาในระดับนี้ ดังนั้น การจัดการศึกษาโครงการพิเศษนี้ นอกจากจะตอบสนองนโยบายของรัฐ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนวิศวกรในตลาดแรงงานแล้วยังสามารถให้ผู้เรียนรับภาระค่าใช้จ่าย ในรูปของค่าเล่าเรียนหรือค่าธรรมเนียมการศึกษาเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้จากการศึกษาเปรียบเทียบกับจัดการศึกษาในภาคปกติ แสดงให้เห็นว่าการปรับค่าเล่าเรียนในการจัดการศึกษาภาคปกติ สามารถกระทำได้ ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระหว่างรัฐ และผู้เข้าศึกษาในโครงการเร่งรัดฯ พบว่า ผู้เรียนและรัฐต่างก็รับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะในส่วนของค่าเล่าเรียน พบว่า ผู้เรียนต้องเสียค่าเล่าเรียนร้อยละ 38 ของค่าใช้จ่ายของรัฐ หรือร้อยละ 40 ของงบดำเนินการ ในขณะที่ผู้เรียนในภาคปกติจะเสียค่าเล่าเรียนเพียงร้อยละ 5 ของค่าใช้จ่ายของรัฐ หรือร้อยละ 5.2 ของงบดำเนินการเท่านั้น รัฐจะเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเกือบทั้งหมด ซึ่งเป็นสัดส่วนที่แสดงถึงความไม่เหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาในระดับนี้ โดยเฉพาะสาขาวิศวกรรมศาสตร์ ที่ให้อัตรารวมตอบแทนส่วนบุคคลสูง ดังนั้น จึงเห็นสมควรให้มีการปรับค่าเล่าเรียน/ค่าธรรมเนียมการศึกษาใน

ภาคปกติเพิ่มขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในสัดส่วนที่มากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ อาจจะเท่าหรือใกล้เคียงกับการจัดการศึกษาในโครงการพิเศษ ซึ่งรัฐสามารถใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายต่อไปได้

2. ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เข้าศึกษาในโครงการเร่งรัดฯ และในภาคปกติ ชี้ให้เห็นว่า ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมใกล้เคียงกัน ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างสูงและดีกว่าประชากรทั่วไป ดังนั้นการเสนอให้มีการปรับค่าเล่าเรียนในการจัดการศึกษาภาคปกติ จึงสามารถกระทำได้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้เข้าศึกษาในภาคปกติจะเสียค่าเล่าเรียนเพียงร้อยละ 0.9 ของรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อปีเท่านั้น ในขณะที่ผู้เข้าศึกษาในโครงการเร่งรัดฯ ถึงแม้จะต้องเสียค่าเล่าเรียนเพิ่มขึ้น แต่เมื่อเทียบกับรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อปีแล้ว ยังพบว่า เสียค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การศึกษาเพียงร้อยละ 5.09 ของรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อปีเท่านั้น ดังนั้นเมื่อมีการปรับค่าเล่าเรียนในภาคปกติให้ใกล้เคียงกับโครงการเร่งรัดฯ จึงไม่น่าจะมีผลกระทบต่อฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแต่อย่างใด

3. นอกจากนี้ ประเด็นที่น่าจะพิจารณาต่อไปก็คือ เมื่อมีการปรับค่าเล่าเรียนแล้ว จะมีผลกระทบต่อผู้มาจากครอบครัวที่ฐานะทางเศรษฐกิจในระดับต่ำ หรือผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่อำนวยในขณะนั้นหรือไม่ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีระดับรายได้ต่ำที่สุดจากการสำรวจ คือ 10,000 บาทต่อเดือน จะรับภาระเสียค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การศึกษาค่อนข้างสูง คือถึงร้อยละ 36.9 ของรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อปีในระดับนี้ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ ควรต้องมีการสร้างความเป็นธรรมควบคู่ไปด้วย ดังนั้น รัฐหรือมหาวิทยาลัย ควรจัดให้ความช่วยเหลือทางการเงิน รวมทั้งทุนการศึกษา โดยเฉพาะกับผู้มาจากครอบครัวที่มีรายได้อยู่ในระดับต่ำเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งจากการศึกษา แหล่งที่มาของเงินทุนเพื่อการศึกษาของผู้เข้าศึกษาในโครงการ และในภาคปกติ พบว่า ผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีระดับรายได้ต่ำกว่ารายได้โดยเฉลี่ยของกลุ่ม นอกจากจะใช้แหล่งเงินทุนจากภายในครอบครัวแล้ว ยังต้องอาศัยแหล่งเงินทุนจากภายนอกมาช่วยสนับสนุนด้วย คือ จากเงินทุนการศึกษา และจากการทำงานพิเศษ ดังนั้น เมื่อมีการเสนอให้ปรับค่าเล่าเรียนเพิ่มขึ้นดังกล่าว จึงควรมีการจัดให้ความช่วยเหลือ หรือสนับสนุนในด้านการเงิน และเงินทุนการศึกษา เพื่อช่วยเหลือแก่ผู้เรียนที่มีฐานะยากจนโดยเฉพาะเพิ่มขึ้นด้วย

ด้านแนวทางในการจัดการศึกษาโครงการพิเศษ

เนื่องจากการขาดแคลนนิสิตในตลาดแรงงานดังกล่าว การจัดการศึกษาในภาคปกติ ไม่อาจสามารถที่จะขยายการรับนิสิตเพิ่มขึ้นได้ ในขณะที่การจัดการศึกษาโครงการพิเศษนี้ ซึ่งสามารถตอบสนองนโยบายของรัฐได้ และเมื่อไม่สามารถที่จะปรับค่าเล่าเรียนเพิ่มขึ้นในการจัดการศึกษาภาคปกติได้มากเท่าที่ต้องการ ดังนั้น ประเด็นที่ควรพิจารณาคือ การจัดการศึกษาโครงการพิเศษนี้ มีปัญหา และผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงให้สามารถจัดการศึกษาต่อไปได้ ซึ่งจากการศึกษานี้คาดว่า สามารถที่จะแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาโครงการพิเศษนี้ได้ ดังนี้

1. จากการศึกษา ปัญหา และผลกระทบของการจัดการศึกษาในโครงการเร่งรัดฯ พบว่า ปัญหาที่สำคัญก็คือ ปัญหาด้านบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ต้องทำงานหนักมากขึ้น เนื่องจากมีอาจารย์ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในหมวดสังคมศาสตร์ และสาขาที่มีการขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนอยู่แล้ว ทำให้อาจารย์ที่เหลืออยู่ต้องทำงานหนักมากขึ้น และเพื่อต้องการควบคุมคุณภาพของนิสิต ดังนั้นอาจารย์ที่สอนนิสิตในภาคปกติ ต้องสอนนิสิตในโครงการในรายวิชาเดียวกันด้วย ส่งผลกระทบต่อการจัดอาจารย์เข้าสอนอย่างมาก อาจารย์บางท่านต้องสอนหลายคาบ ก่อให้เกิดความล้าในการทำงาน เป็นผลเสียต่อการเรียนการสอนอย่างมาก ดังนั้น รัฐบาลจึงควรมีนโยบายในการผลิตอาจารย์ด้านวิศวกรรมศาสตร์ และในสาขาที่ขาดแคลนเพิ่มขึ้นให้เพียงพอ เมื่อมีการขยายการรับนิสิตเพิ่มขึ้นดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ควรพิจารณาในเรื่องค่าตอบแทนแก่อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ตามภาระงานที่เพิ่มขึ้นด้วย เพื่อหาผู้สมัครใจมาทำการสอน จะทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพ และอาจารย์ที่มีอยู่จะได้ไม่ทำงานหนักมากเกินไป ทำให้การจัดการศึกษาโครงการเร่งรัดฯ สามารถกระทำต่อไปได้

2. จากการศึกษา นอกจากจะพบปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคลากรแล้ว ในด้านเกี่ยวกับอาคารสถานที่ และอุปกรณ์การเรียนการสอน ก็ประสบกับปัญหาเช่นเดียวกัน คือพบว่า อาคารเรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอนมีไม่เพียงพอในการรองรับนิสิตที่เพิ่มขึ้นในบางรายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกันทั้งนิสิตในโครงการและในภาคปกติ ส่งผลกระทบต่อการใช้งานของอาคารและอุปกรณ์การเรียนการสอนมีการใช้งานมากขึ้น ทำให้อายุการใช้งานสั้นลงและเสื่อมเร็วกว่าปกติที่ควรจะเป็น ดังนั้น ทางรัฐบาลและสถาบันการศึกษา จึงควรมีการวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับ

การจัดหาสถานที่ อาคาร และอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้พร้อมและเพียงพอกับจำนวนนิสิตที่เพิ่มขึ้น ก่อนที่จะมีการจัดการศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. นอกจากนี้ ยังพบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความยากลำบากในการสอน และการวัดผลนิสิตในโครงการเร่งรัดฯ มากกว่านิสิตในภาคปกติ ทั้งนี้เนื่องจากนิสิตในโครงการเร่งรัดฯ มีพื้นฐานทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอ่อนกว่านิสิตในภาคปกติ ทำให้กลุ่มคะแนนของนิสิตในโครงการเร่งรัดฯ และนิสิตในภาคปกติมีการกระจายช่วงกว้างมากเกินไป ซึ่งจะเห็นได้จาก การที่นิสิตในโครงการเร่งรัดฯ มักจะได้เกรดต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ดังนั้น เพื่อให้ผู้เข้าศึกษาทั้งนิสิตในโครงการและนิสิตในภาคปกติมีกลุ่มคะแนนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก รัฐและสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการศึกษาโครงการพิเศษ ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการเร่งรัดฯ แก่ผู้เรียน และผู้ปกครองถึงความสำคัญที่ต้องจัดการศึกษาโครงการนี้ขึ้นมา และชี้ให้เห็นว่าการเสียค่าบำรุงการศึกษาเพิ่มขึ้นนั้น เป็นการลงทุนเพิ่มประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอน และคุ้มค่ากับผลตอบแทนที่จะได้รับกลับคืนในอนาคต อาจทำให้ทุกคนเต็มใจที่จะเข้าศึกษาในโครงการ และผลที่ได้คือ นิสิตที่มีคุณภาพ จะได้ทำให้กลุ่มคะแนนของนิสิตในโครงการเร่งรัดฯ และนิสิตในภาคปกติ แคลลง และสามารถเรียนร่วมกับนิสิตภาคปกติได้

4. โดยภาพรวมแล้วการดำเนินโครงการพิเศษ ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาในเรื่องการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่ใช้ในการจัดการศึกษา พบว่า เป็นปัญหาที่ทำให้โครงการอาจต้องยกเลิกไป เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษานั้นสูงมาก แต่มีเงินไม่เพียงพอในการดำเนินการได้ การเบิกจ่ายเงินงบประมาณมีความล่าช้า และไม่ทันการ ดังนั้น การที่จะให้โครงการพิเศษนี้สามารถดำเนินการได้ผล และมีประสิทธิภาพ รัฐจึงควรมีการปรับปรุง หรือพัฒนาการในเรื่องของการบริหารงาน โดยเฉพาะในเรื่องของระบบการจัดสรรเงิน และการจ่ายเงินงบประมาณให้มีความรวดเร็ว และทันการต่อการใช้จ่ายเพื่อการเรียนการสอน

5. ในเรื่องของค่าสอน ที่อาจารย์จะได้รับจากการทำงานเพิ่มขึ้น โดยภาพรวมแล้วพบว่า ค่าสอนที่อาจารย์ได้รับนั้นค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับค่าที่ไปสอนข้างนอก ดังนั้น รัฐจึงควรพิจารณาในด้านค่าสอนแก่อาจารย์เพิ่มขึ้น ให้เหมาะสมแก่ภาระงานสอนที่อาจารย์ต้องรับภาระเพิ่มขึ้น เพื่อหาผู้สมัครใจมาทำการสอน และเป็นการดึงอาจารย์ให้กลับมาสอน

6. นอกจากนี้ การจัดการศึกษาโครงการพิเศษ พบว่า นิสิตที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นนิสิตที่เป็นกลุ่มที่มีคะแนนในการสอบคัดเลือกอยู่ในระดับท้าย ๆ ต่อจากการจัดการศึกษาในภาคปกติ เนื่องจากนักเรียนที่มีคะแนนดีจะเลือกเข้าศึกษาภาคปกติ ซึ่ง

เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าก่อน และจะเลือกโครงการพิเศษที่เสียเงินมากเป็นอันดับท้าย ๆ ซึ่งวิธีการเลือกแบบนี้จะมีผลกระทบในระยะยาวต่อคุณภาพของนิสิตในโครงการพิเศษเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในกลุ่มสายครุศึกษาศาสตร์ ที่ต่อไปจะต้องไปทำการสอนแก่เด็กในโรงเรียนมัธยมศึกษาต่าง ๆ พบว่า เป็นกลุ่มที่มีคุณภาพอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของเด็กในระดับมัธยมศึกษาให้มึคุณภาพอยู่ในระดับต่ำไปด้วย การจัดการศึกษาในภาพรวมต่อไปในอนาคตก็จะทำให้คุณภาพด้อยลงไป ดังนั้นการจัดการศึกษาในโครงการพิเศษในลักษณะนี้ จึงควรต้องมีกระบวนการคัดเลือกเด็กที่จะเข้าศึกษาให้มึคุณภาพมากยิ่งขึ้น มิใช่เพียงแต่จะเร่งเพิ่มปริมาณอย่างเดียว จำเป็นต้องควบคุมคุณภาพของนิสิตด้วย โดยเฉพาะคุณภาพของเด็กในระดับมัธยมศึกษา เมื่อเด็กในมัธยมศึกษามึคุณภาพ เมื่อเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาจะได้ นิสิต นักศึกษาที่มีคุณภาพ ผลก็คือ บัณฑิตที่มีคุณภาพ การจัดการศึกษาก็จะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ผลการวิเคราะห์ ภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของผู้เข้าศึกษา ในโครงการเร่งรัดฯ นี้ เนื่องจากเป็นการวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มตัวอย่างของนิสิต คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพียง 5 ภาควิชา เท่านั้น มิใช่ผู้เข้าศึกษาในโครงการเร่งรัดฯ ทั้งหมด ดังนั้นการที่จะนำผลการวิเคราะห์ภาระค่าใช้จ่ายนี้ ไปพิจารณาในเรื่องการรับค่าเล่าเรียนในการจัดการศึกษาภาคปกติทั้งหมด จำเป็นต้องพิจารณาถึงความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจให้มาก เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ อาจมีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน และยังพบว่า การเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาพิเศษเพิ่มในแต่ละสถาบันการศึกษาก็มีความแตกต่างกันด้วย ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษารวม ในกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ด้วย ซึ่งมีบางมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการ ยังไม่สิ้นสุดโครงการ (ปีการศึกษา 2538 ถึงจะสิ้นสุดโครงการ) เพื่อพิจารณาว่า ควรมีการรับค่าเล่าเรียนเท่าใด จึงจะมีความเหมาะสมในการจัดการศึกษาภาคปกติ
2. การวิเคราะห์ถึงปัญหา และผลกระทบของโครงการที่มีต่อการจัดการศึกษา ในการศึกษา นี้ เป็นปัญหา และผลกระทบที่เกิดเฉพาะในคณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะที่เกี่ยวข้อง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น มิใช่ปัญหา และผลกระทบของโครงการเร่งรัดฯ ที่มีต่อสถาบันการศึกษาทั้งหมดที่มีการดำเนินโครงการนี้ ถ้ามีการนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขในการจัดการศึกษาในสถาบันการศึกษาอื่น จึงควรมีการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ ใน

แต่ละสถาบันการศึกษานั้นด้วย เนื่องจากการจัดการศึกษาของแต่ละสถาบันการศึกษาอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปจึงน่าจะมีการเก็บข้อมูลในพื้นที่การศึกษารื่น ๆ ประกอบด้วย จะทำให้มีความสมบูรณ์ในข้อมูลที่จะเสนอแนวทางการจัดการศึกษาได้มากขึ้น

3. เนื่องจากโครงการนี้ ปีการศึกษา 2537 จะเป็นปีสุดท้ายของการดำเนินโครงการ และยังไม่มีใครได้ทำการประเมินผลเลย ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไป จึงสมควรที่จะมีการประเมินผลโครงการ ไม่ว่าจะเป็นในด้านประสิทธิภาพหรือประสิทธิผล เพื่อแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาโครงการนี้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างไร ประสบความสำเร็จหรือไม่ สมควรให้มีการดำเนินการในครั้งต่อไปได้หรือไม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย